

GEOGRAFIYA DARSLARINI O'QITISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Musapbarova Gulmira Shamshitovna

Kanlikul tumani 4-sonli maktab Geografiya-iqtisodiyot fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Geografiya fani o'quvchilarga tabiat, yer yuzasi, iqlim, tabiiy resurslar va inson faoliyati o'rtasidagi murakkab bog'liqliklarni o'rgatadi. Bu fan nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarda tabiatga hurmat, ekologik ong va global jarayonlarni tushunish qobiliyatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llash geografiya darslarini yanada qiziqarli, samarali va interaktiv qilish imkonini beradi. Innovatsion texnologiyalar geografiya fanining murakkab tushunchalarini osonroq anglashga yordam berib, o'quvchilarning bilim olish jarayonini yangi bosqichga olib chiqadi.*

Kalit so'zlar: *geografiya, interaktiv o'qitish usullari, diagrammalar, grafiklar, vizualizatsiya, 3D modellar, innovatsion texnologiyalar.*

Geografiya darslarida innovatsion texnologiyalarni qo'llashning asosiy afzalliklaridan biri bu vizualizatsiya imkoniyatidir. Geografik ma'lumotlar ko'pincha murakkab xaritalar, diagrammalar, grafiklar va statistik ko'rsatkichlarga asoslangan bo'ladi. An'anaviy dars usullarida ularni tushuntirish qiyin bo'lishi mumkin. Ammo interaktiv doskalar, 3D modellar, virtual va kengaytirilgan haqiqat (VR va AR) texnologiyalari yordamida o'quvchilar yer yuzasining turli qirralarini ko'rish, turli geografik hodisalarni real vaqt rejimida kuzatish imkoniga ega bo'ladi. Masalan, vulqonlarning portlash jarayoni, suv aylanishi sikli yoki

togʻlarning shakllanishi kabi jarayonlarni virtual muhitda koʻrish oʻquvchilarda chuqurroq tushuncha hosil qiladi. Innovatsion texnologiyalar yordamida geografiya darslarini yanada interaktiv qilish mumkin. Oʻquvchilar oʻzlari mustaqil ravishda turli geografik maʼlumotlarni qidirish, tahlil qilish va taqdim etish imkoniyatiga ega boʻladilar. Masalan, internet resurslari, onlayn atlaslar, geografik axborot tizimlari (GIS) orqali maʼlumotlarni yigʻish va ularni tahlil qilish oʻquvchilarning mustaqil fikrlash va tadqiqot koʻnikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, onlayn testlar, viktorinalar va oʻyinlar yordamida bilimlarni mustahkamlash jarayoni yanada qiziqarli va samarali boʻladi.[1]

Geografiya fanida innovatsion texnologiyalarni qoʻllash oʻquvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Masalan, loyiha asosida oʻqitish jarayonida oʻquvchilar oʻzlari tanlagan mavzu boʻyicha multimedia prezentatsiyalar, videolar, interaktiv xaritalar yaratadilar. Bu jarayon oʻquvchilarda mustaqil ish yuritish, jamoada ishlash va kommunikatsiya koʻnikmalarini oshiradi. Shuningdek, geografik muammolarni hal qilishda innovatsion texnologiyalar yordamida modellash va simulyatsiya qilish imkoniyatlari mavjud boʻlib, bu oʻquvchilarning muammolarni tahlil qilish va yechim topish qobiliyatlarini oshiradi. Geografik axborot tizimlari (GIS) bu fan uchun ayniqsa muhim innovatsion vosita hisoblanadi. GIS yordamida turli geografik maʼlumotlar bazasi yaratiladi, ularni tahlil qilish va vizualizatsiya qilish mumkin. Oʻquvchilar GIS dasturlari yordamida oʻz hududlarining xaritalarini yaratish, iqlim oʻzgarishlarini kuzatish, tabiiy resurslardan foydalanishni tahlil qilish kabi amaliy ishlarni bajaradilar. Bu esa nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlash, balki amaliy koʻnikmalarni ham rivojlantirishga yordam beradi.[2]

Internetning keng imkoniyatlari geografiya darslarida innovatsion texnologiyalarni qoʻllashni yanada osonlashtiradi. Onlayn resurslar, elektron darsliklar, videodarslar va interaktiv platformalar oʻquvchilarga geografiya fanini

mustaqil o'rganish imkonini beradi. Shu bilan birga, masofaviy ta'lim tizimlari orqali geografiya darslarini har qanday joydan o'tkazish mumkin bo'ladi. Bu ayniqsa chekka hududlarda yashovchi o'quvchilar uchun katta imkoniyatdir. O'qituvchilar esa onlayn platformalar yordamida darslarni yanada boyitish, o'quvchilarning bilim darajasini kuzatish va baholash imkoniyatiga ega bo'ladilar.[3]

Geografiya fanida innovatsion texnologiyalarni qo'llashda o'qituvchilarning malakasini oshirish muhim ahamiyatga ega. Texnologiyalar doimiy ravishda yangilanib boradi, shuning uchun o'qituvchilar yangi dasturlar, qurilmalar va metodikalarni o'zlashtirishi zarur. Bu esa ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, o'qituvchilar innovatsion texnologiyalarni o'quv jarayoniga qanday samarali integratsiya qilish bo'yicha tajriba almashishi, seminar va treninglarda ishtirok etishi lozim.[4]

Innovatsion texnologiyalar yordamida geografiya fanining ekologik va ijtimoiy ahamiyatini o'quvchilarga yetkazish osonlashadi. Masalan, iqlim o'zgarishlari, atrof-muhit muhofazasi, tabiiy ofatlar haqida interaktiv darslar tashkil etish mumkin. Bu o'quvchilarda ekologik ongni shakllantirish, tabiatga mas'uliyatli munosabatni rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, geografiya fanining ijtimoiy jihatlari, ya'ni odamlar va ularning yashash joylari, madaniyatlardagi farqlarni o'rganish jarayonida innovatsion texnologiyalar orqali global hamda mahalliy muammolarni ko'rsatish mumkin. Geografiya darslarida innovatsion texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning diqqatini jamlash, motivatsiyasini oshirish va o'rganishga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi. Interaktiv va multimediya vositalari o'quv jarayonini yanada jonli va qiziqarli qiladi. O'quvchilar o'zlari faol ishtirok etadigan, amaliy topshiriqlarni bajaradigan darslarda bilimlarni yaxshiroq egallaydilar. Shu bilan birga, innovatsion

texnologiyalar yordamida o'quvchilarning individual ehtiyojlari hisobga olinadi, ularning o'rganish uslublariga moslashish imkoniyati yaratiladi.[5]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, geografiya darslarida innovatsion texnologiyalarni qo'llash ta'lim jarayonini tubdan o'zgartiradi. Bu nafaqat geografik bilimlarni oson va samarali o'zlashtirishga, balki o'quvchilarning ijodiy fikrlash, mustaqil ish yuritish va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Innovatsion texnologiyalar yordamida geografiya fani zamonaviy, interaktiv va qiziqarli fan sifatida o'z o'rnini mustahkamlab, yosh avlodni global va mahalliy muammolarni anglaydigan, tabiatga hurmat bilan qaraydigan shaxs sifatida shakllantirishga yordam beradi. Shu bois, ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, o'qituvchilar va o'quvchilarni bu jarayonga jalb qilish muhim vazifalardan biridir. Geografiya fanining kelajagi aynan shu yondashuvlarda mujassamdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rahmatullayev Sh. Geografiya darslarini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish. Toshkent, "Universitet" nashriyoti, 2006. – 212 b.
2. Mirzaev O. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va geografiya fanini o'qitish. Toshkent, "Fan" nashriyoti, 2018. – 180 b.
3. Qodirov S. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida geografiya darslarini samarali o'tkazish. Toshkent, "Ta'lim" nashriyoti, 2020. – 195 b.
4. Tursunova D. Innovatsion metodlar va geografiya ta'limi. Samarqand, "Samarqand universiteti" nashriyoti, 2022. – 160 b.

5. Karimova N. Interaktiv texnologiyalar va geografiya fanini o'qitish. Toshkent, "Innovatsiya" nashriyoti, 2021. – 175 b.
6. Rasulov J. Geografiyada GIS texnologiyalaridan foydalanish. Toshkent, "Akademik" nashriyoti, 2019. – 200 b.
7. Islomov A. Geografiya darslarida zamonaviy axborot texnologiyalari. Toshkent, "Pedagogika" nashriyoti, 2023. – 185 b.